

**National Library
of Sweden**

Denna bok digitaliserades på Kungl. biblioteket år 2012

Ex. A. S. O. U.
STATENS OFFENTLIGA UTREDNINGAR 1934: 19
SOCIALDEPARTEMENTET

PENSIONSFÖRSÄKRINGSREFORMEN

KORTFATTAD FRAMSTÄLLNING

AV

1928 ÅRS PENSIONSFÖRSÄKRINGSKOMMITTÉS FÖRSLAG

RÖRANDE

REVISION AV DEN ALLMÄNNA PENSIONSFÖRSÄKRINGEN

UTARBETAD PÅ UPPDRAG AV KOMMITTÉN

S T O C K H O L M

1 9 3 4

Statens offentliga utredningar 1934

Kronologisk förteckning

1. Arbetslöshetsutredningens betänkande. 2. Bilagor, band 2. Finanspolitikens ekonomiska verkningar. Av G. Myrdal. Norstedt. xij, 279 s. S.
2. Arbetslöshetsutredningens betänkande. 2. Bilagor, band 3. Löneutvecklingen och arbetslösheten. Av A. Johansson. Norstedt. vj, 162 s. 1 bil. S.
3. 1933 års teaterutrednings betänkande. Del 1. De fasta statsunderstödda teatrarna. Norstedt. 164 s. E.
4. Betänkande med utredning och förslag rörande organisation av försöksverksamheten på växt- och trädgårdsodlingens område. Kihlström. 198 s. Jo.
5. Betänkande med förslag angående frågan om lämpliga åtgärder till skydd för sjömän vid besök i utländska hamnar. Idun. 208 s. H.
6. Utredning med förslag om åtgärder för åstadkommande av billiga egnahemsbyggnader. Lindström. 56 s. Jo.
7. Betänkande i fråga om inrättande av ett institut för medellång och långfristig kreditgivning åt företag inom näringslivet. Marcus. 54 s. Fi.
8. Betänkande med förslag till sjöarbetstidslag. Norstedt. 130 s. H.
9. Medicinalstyrelsens förslag till nya författningsbestämmelser angående statsbidrag till avlöning åt distriktsköterskor m. m. Marcus. 66 s. S.
10. Utåtanden över utredningen angående tredje mans rätt till neutralitet i arbetskonflikter m. m. Norstedt. 214 s. S.
11. Utredning angående åtgärder för bekämpande av ungdomsarbetslösheten. Beckman. (2), 176 s. S.
12. Arbetslöshetsutredningens betänkande. 2. Bilagor, band 4. Penningpolitik, offentliga arbeten, subventioner och tullar som medel mot arbetslöshet. Av B. Ohlin. Norstedt. viij, 176 s. S.
13. Stadshypotekssakkunnigas betänkande med förslag till förordningar angående konungariket Sveriges stadshypotekskassa samt angående grunderna för stadshypoteksföreningars bildande och verksamhet m. m. Marcus. 102 s. Fi.
14. Undersökningar angående det sociala hjälpklientelet. Av T. Jacobsson. Norstedt. 228 s. S.
15. Betänkande med förslag till bestämmelser angående upphandling av lanbruksprodukter m. m. för statens och kommunala inrättnings behov. Marcus. 88 s. Fi.
16. Betänkande med förslag till lag angående vissa ekonomiska stridsåtgärder m. m. Norstedt. 106 s. S.
17. Statliga cement- och betongbestämmelser av år 1934. Norstedt. 56 s. K.
18. 1928 års pensionsförsäkringskommitté. Betänkande med förslag rörande revision av den allmänna pensionsförsäkringen. Beckman. vij, 362 s. S.
19. Pensionsförsäkringsreformen. Kortfattad framställning av 1928 års pensionsförsäkringskommittés förslag rörande revision av den allmänna pensionsförsäkringen. Beckman. 26 s. S.

Anm. Om särskild tryckort ej anges, är tryckorten Stockholm. Bokstäverna med fetstil utgöra begynnelsebokstäverna till det departement, under vilket utredningen avgivits, t. ex. E. = ecklesiastikdepartementet, Jo. = jordbruksdepartementet. Enligt kungörelsen den 3 febr. 1922 ang. statens offentliga utredningars yttre anordning (nr 98) utgivas utredningarna i omslag med enhetlig färg för varje departement.

STATENS OFFENTLIGA UTREDNINGAR 1934: 19
SOCIALDEPARTEMENTET

PENSIONSFÖRSÄKRINGSREFORMEN

KORTFATTAD FRAMSTÄLLNING

AV

1928 ÅRS PENSIONSFÖRSÄKRINGSKOMMITTÉS FÖRSLAG

RÖRANDE

REVISION AV DEN ALLMÄNNA PENSIONSFÖRSÄKRINGEN

UTARBETAD PÅ UPPDRAG AV KOMMITTÉN

STOCKHOLM 1934
K. L. BECKMANS BOKTRYCKERI
[1062 34]

STATENS OFFENTLIGA TRYCKERIEN 1928

PENSIONSFÖRSÄKRINGSFÖRORDNINGEN

KORTFATTAD FRAMSTÄLLNING

1928 ÅRS PENSIONSFÖRSÄKRINGSFÖRORDNINGEN

REVISION AV DEN ALLMÄNNA

PENSIONSFÖRSÄKRINGEN

UTGITT PÅ BEHÖRIGT FÖRORDNING

STOCKHOLM 1928

FRÅN HÖRSTEN 1928

Genom lagen den 30 juni 1913 om allmän pensionsförsäkring, vilken all-
jämt gäller, infördes i vårt land en i princip hela folket omfattande
obligatorisk invaliditets- och ålderdomsförsäkring. För pensioneringen upp-
tagas årliga pensionsavgifter om lägst 3 och högst 33 kronor från och med
det år, då den avgiftspliktige fyller 16 år till och med det år, då han fyller
66 år. Rätt till pension inträder vid varaktig oförmåga till arbete, inva-
liditet, och senast vid fyllda 67 år, även om varaktig arbetsoförmåga då
ännu icke är för handen. Pensionsberättigad erhåller en efter de av honom
erlagda avgifterna individuellt beräknad avgiftspension samt dessutom, om
han är invalid och hans inkomst understiger visst mått, ett pensionstillägg.
Den, som efter fyllda 15 år blir till arbete varaktigt oförmögen men för
vilken pensionsavgifter icke erlagts, ävensom den, vilken vid nämnda ålder
redan är invalid, äger erhålla understöd under samma villkor och med samma
belopp, som gälla angående pensionstillägg.

Lagen den 30
juni 1913 om
allmän
pensions-
försäkring.

Avgiftspensionerna bekostas medelst pensionsavgifterna enligt ett från
den privata livränteförsäkringen hämtat system, kallat premiereservsystemet.
Enligt detta samlas de inflytande avgifterna till en fond, en premiereserv, ur
vilken pensionerna utbetalas. För att säkerställa fullgörandet av försä-
kringsgivarens avtalsenliga förpliktelser är den ekonomiska planen för verk-
samheten inrättad så, att varje särskild årsklass av försäkringar enligt de
för verksamheten grundläggande antagandena om räntefot och dödlighet
beräknas bära sig själv. För detta ändamål samlas avgifterna för varje
individuell försäkring i tillgångar, vilka anses dels innebära tillfredsställande
säkerhet, dels komma att lämna minst den ränteavkastning som förutsatts
vid beräkningarna. Av dessa tillgångar bildas för hela årsklassen en fond,
som ökas genom förräntning och inbetalning av nya avgifter och som be-
räknas bli tillräcklig för bestridande av försäkringsgivarens samtliga utbe-
talningar av pensioner. Systemet är anordnat på sådant sätt, att var och en
i största möjliga utsträckning tillföres individuell valuta för de avgifter han
inbetalat. Det innebär å ena sidan för de försäkrade att endast de, som tillhört
försäkringen under hela den avgiftspliktiga åldern eller med andra ord i 51 år,
kunna erhålla de högsta avgiftspensioner, som pensionsförsäkringen i och för
sig medger. Ännu år 1932 eller 18 år efter pensionsförsäkringens in-
förande var därför medelvärdet av nybeviljade avgiftspensioner så lågt som
29.11 kronor för man och 10.82 kronor för kvinna. Å andra sidan innebär
systemet för pensionsförsäkringen, att en betydande fondbildning äger rum.
Pensionsförsäkringens allmänna fond uppgick sålunda i mitten av år 1933
till över 600 milj. kronor, och dess tillväxt har under senare år uppgått till
mellan 40 och 50 milj. kronor om året. Av fondens inkomster utgöres ungefär
hälften av inflytande pensionsavgifter. Det sammanlagda påförda avgifts-

beloppet uppgick exempelvis för år 1930 till 28·7 milj. kronor och därav erlades i föreskriven ordning 25 milj. kronor.

Pensionstillägg utgår till pensionsberättigad, vars årsinkomst ej uppgår för man till 425 och för kvinna till 400 kronor. Pensionstillägget utgör för år räknat för man 225 kronor och för kvinna 210 kronor med avdrag av $\frac{6}{10}$ av det belopp, varmed pensionstagarens årsinkomst må överstiga 50 kronor. Pensionstilläggen bekostas av allmänna medel på det sätt, att $\frac{3}{4}$ av kostnaden faller på staten och $\frac{1}{4}$ på kommuner och landsting med sådan fördelning dem emellan, att kommuner, som icke deltaga i landsting, ha att bidraga med $\frac{1}{4}$ och övriga kommuner med $\frac{1}{8}$ av pensionstilläggen. Kostnaden för pensionstillägg och understöd uppgick år 1932 till över 60 milj. kronor, varav staten betalade nära 45·3 milj. kronor.

Antalet pensionstagare har under senare år ökat betydligt mera än man tidigare ansett sig böra räkna med. År 1932 var sålunda ökningen inemot fyra gånger större än den beräknade. Ökningen framträder med särskild styrka beträffande pensionstillägg och understöd. Årliga antalet nybeviljade pensionstillägg och understöd var år 1920 21 557 men år 1933 44 692 eller mer än dubbelt så stort.

*Allmänna
utgångs-
punkter för
kommitténs
förslag.*

*Pensions-
försäkringens
beroende av
näringslivet
och samband
med övrig
social hjälp-
verksamhet.*

Vid sina överväganden rörande reformer på pensionsförsäkringens område har 1928 års pensionsförsäkringskommitté, som den 26 april 1934 avgivit betänkande med förslag rörande revision av den allmänna pensionsförsäkringen (Statens offentliga utredningar 1934: 18), haft att bilda sig en uppfattning om utvecklingen inom näringslivet och om de krav, som av social hjälpverksamhet ställas å detsamma. Näringslivet är nämligen, såsom kommittén uttalar, den grundval, på vilken såväl pensionsförsäkringen som all annan social hjälpverksamhet måste vila.

Kommittén erinrar, hursom vid pass ett år efter pensionsförsäkringslagens utfärdande världskriget utbröt. En katastrof av helt oförutsedd omfattning hejdade därmed den hoppfulla utvecklingen av världens ekonomiska och sociala liv och inledde en period av politisk och ekonomisk oro. Efter fredsslutet ha två förödande ekonomiska kriser härjat vårt land. I stället för en väntad återhämtning inföll på hösten 1920 en tid av stark depression inom näringslivet, vilken sträckte sig över åren 1921 och 1922. Efter en rad mer eller mindre goda år inbröt med år 1931 en ny utpräglad lågkonjunktur, vilken vållat det svenska näringslivet mycket stora svårigheter.

Det ekonomiska livets starka växlingar ha kommit till uttryck i förändringar av den svenska kronans värde. Växlingarna i kronans värde i förhållande till utländsk valuta belysas av att dollarkursen i medeltal för år växlat mellan 3·09 kronor år 1918 och 5·43 kronor år 1932. Penningvärdet i förhållande till varupriserna har likaledes starkt växlat; index för partiprisernas förändringar var sålunda, om partiprisnivån år 1913 betecknas med 100, år 1920 359 och år 1933 107. Sveriges utrikeshandel företer även under tiden efter pensionsförsäkringens införande stor brist på stabilitet. En beräkning av nationalinkomsten under olika år visar ock, att denna betydligt förändrats

från år till år. De starka växlingarna i den svenska produktionen under de senaste tjugo åren belysas jämväl i viss mån av arbetslöshetssiffrorna, vilka tillika äro uttryck för nya krav på samhällets sociala hjälpverksamhet. Tillgängliga uppgifter å arbetslösheten giva vid handen, att denna under åren efter 1920 varit betydligt större än tidigare. Uppgifterna synas vidare ådagalägga, att under nämnda tid arbetslöshet förekommit i avsevärd utsträckning även då lågkonjunktur icke rått.

Såsom sammanfattning av vad här antytts uttalar kommittén, att med världskriget inbrutit en period av ekonomiska kriser, vilkens slut icke nu kan överskådas. Möjligheterna till försörjning på arbetsmarknaden ha försämrats, vilket haft till följd en tidvis mycket stor arbetslöshet. Det nuvarande läget tillåter enligt kommittén inga säkra antaganden rörande landets ekonomiska bärkraft i mera avlägsen framtid.

Vad beträffar den sociala hjälpverksamhetens utveckling under senare tid har kommittén särskilt undersökt fattigvården och pensionsförsäkringens förhållande till denna. Enligt kommitténs undersökning torde förändringarna av antalet fattigvårdsunderstödda personer i förhållande till folk-mängden från år 1874 fram till början av 1920-talet i stort sett återspegla växlingarna mellan goda och dåliga tider. Under hela 1920-talet däremot företer relativa antalet understödstagare en oavbruten stegring, trots att de ekonomiska konjunkturerna från och med 1924 på det hela taget utvecklades i gynnsam riktning och att den allmänna pensionsförsäkringen medfört en väsentlig lättnad för fattigvården. Pensionsförsäkringens betydelse för fattigvården belyses därav, att enligt kommitténs undersökning år 1928 i städerna 31.7 % och å landsbygden 47.1 % av de ej fattigvårdsunderstödda pensions-tagarna sannolikt måst anlita fattigvården om de ej åtnjutit pension från pensionsförsäkringen, vilket innebär att nämnda år ytterligare c:a 100 000 personer skulle ha varit i behov av fattigvård. Det framhålles emellertid av kommittén, att materialet till undersökningen på denna punkt måste anses behäftat med vissa bristfälligheter.

Beträffande orsakerna till att fattigvården under de senaste tio à femton åren trots förhandenvaron av pensionsförsäkringen starkt svällt ut, erinrar kommittén först och främst, att 1918 års fattigvårdslag innebar en väsentlig förändring av fattigvården i humaniserande riktning. Kommittén framhåller vidare, att fattigvårdslagen mångenstädes fått en mot de hjälpsökande mera tillmötesgående tillämpning än lagen i och för sig nödvändiggjort samt att på åtskilliga håll enligt av kommittén verkställda undersökningar en slappare uppfattning framträtt i avseende å plikten till självförsörjning och försörjning av anhöriga. Härtill kommer såsom en omständighet av mycket stor vikt, att fattigvården under 1920-talet till följd av arbetslösheten kommit att omfatta ett delvis nytt klientel, något som framträder bland annat däri att viss förskjutning skett i fråga om åldersfördelningen bland de fattigvårdsunderstödda, i det att åldrarna över pensionsåldern, 67 år, icke ökat så mycket som de yngre åldrarna.

Kommitténs undersökning ger vidare vid handen, att personer i stor ut-

sträckning samtidigt uppbära understöd från fattigvården och pension från pensionsförsäkringen. Där båda slagen av samhällelig hjälp lämnas, har verkställd höjning av pensionsbeloppen i allmänhet icke medfört motsvarande minskning av fattigvårdsunderstöden utan torde i stället ha lett till höjning av vederbörandes levnadsstandard.

Även på andra områden än pensionsförsäkring och fattigvård har samhällets sociala verksamhet i hög grad vidgats. Enbart sjukvården och barnavården förorsaka, enligt vad kommittén erinrar, mycket betydande utgifter för samhället, för år 1927 uppgående till sammanlagt omkring 100 milj. kronor.

Befolknings-
statistiska
uppgifter.

Av grundläggande betydelse för pensionsförsäkringen är jämte de nu vidrörda ekonomiska och sociala faktorerna även befolkningsrörelsen. Statistiska utredningar visa, att livslängden på senare tid betydligt ökat. Denna utveckling innebär en avsevärd ökning av pensionsförsäkringens utgifter för pensioner. De statistiska förutsättningar, på vilka pensionsförsäkringslagen är uppbyggd, ha sålunda förändrats i en för pensionsförsäkringen ogynnsam riktning, och det torde icke vara möjligt att för framtiden bibehålla den proportion, efter vilken avgifter för närvarande enligt pensionsförsäkringslagen giva rätt till avgiftspension.

Med den ökade livslängden sammanhänger en för pensionsförsäkringen ogynnsam förskjutning i befolkningens åldersfördelning. Till denna förskjutning bidrager ock den starkt minskade nativiteten. Hur låg nativiteten är, belyses av att det s. k. reproduktionstalet enligt 1928 års fruktsamhets-siffror är endast 876, under det att för folkmängdens oförminskade bestånd kräves ett reproduktionstal av 1 000. Den ökade livslängden och den minskade nativiteten åstadkomma tillsammans en betydande förändring i förhållandet mellan å ena sidan personer i arbetsför ålder och å andra sidan åldringar. I mitten av 1800-talet och ända fram till 1880-talet funnos i Sverige minst 10 personer i åldern 15—65 år på varje person över 65 år. Från 1890 och till närvarande tid ha i genomsnitt funnits något mer än 7 personer i åldern 15—65 år för varje person över 65 år, och antalet aktiva kommer enligt beräkningarna att förhålla sig till antalet åldringar som 7 till 1 ända in på 1940-talet. Därefter börjar emellertid enligt beräkningarna antalet aktiva i förhållande till antalet åldringar att avtaga, och i slutet av 1970-talet kommer det enligt beräkningarna att finnas blott omkring 4 personer i åldern 15—65 år på varje person över 65 år. Belysande för befolkningsrörelsen under förfluten tid och dess utveckling i framtiden enligt kommitténs beräkningar är *tab. 1*, som behandlar befolkningens procentuella fördelning å åldersgrupper. Den starka minskningen av de aktiva i förhållande till åldringarna minskar det relativa antalet av dem, som genom produktivt arbete skola försörja invaliderna och åldringarna, försörjningen må ske medelst försäkring eller på annat sätt. I vad mån den i framtiden ökade kostnaden för åldringarnas försörjning kommer att på grund av barnantalets nedgång motsvaras av en minskning av kostnaden för underhåll och

Tab. 1. Befolkningens procentuella fördelning å åldersgrupper.

Å r	1. Personer i åldrarna under 15 år	2. Personer i åldrarna 15—65 år	3. Personer i åldrarna över 65 år	Grupperna 1 och 3 tillhops
1840	33.7	61.6	4.7	38.4
1850	32.9	62.2	4.9	37.8
1860	33.5	61.3	5.2	38.7
1870	34.0	60.5	5.5	39.5
1880	32.6	61.5	5.9	38.5
1890	33.3	59.0	7.7	41.0
1900	32.4	59.2	8.4	40.8
1910	31.7	59.9	8.4	40.1
1920	29.3	62.3	8.4	37.7
1930	24.8	66.0	9.2	34.0
1940	21.7	68.8	9.5	31.2
1950	21.4	68.0	10.6	32.0
1960	20.5	67.3	12.2	32.7
1970	19.6	66.0	14.4	34.0
1980	19.2	64.3	16.5	35.7

Anm. Fr. o. m. 1940 äro siffrorna hypotetiska.

uppföstran åt barn, låter sig näppeligen ens någorlunda tillförlitligt uppskatta.

Det förslag, kommittén med utgångspunkt från de nu angivna omständigheterna framlagt, innebär en viktig principiell nyhet beträffande pensioneringens omfattning. Kommittén förordar nämligen, att den allmänna pensioneringen inskränkes till att utgöra en ren ålderdomspensionering och att den i den nuvarande pensionsförsäkringen ingående försäkringen mot förtidsinvaliditet anförtros åt de av frivillig anslutning beroende erkända sjuk-kassorna.

Invaliditet i pensionsförsäkringslagens mening är, som ovan nämnts, varaktig oförmåga till arbete, och sådan skall enligt lagen anses vara för handen hos den, som befinnes till följd av ålderdom, kropps- eller sinnessjukdom, vanförhet eller lyte vara ur stånd att vidare försörja sig genom sådant arbete, som motsvarar hans krafter och färdigheter. Pensionsförsäkringslagens invaliditetsbegrepp är således sammansatt dels av bestämmingar, som hänföra sig till vederbörandes fysiska arbetsförmåga, dels av sådana, som gälla hans ekonomiska förvärvsförmåga. Invaliditet i lagens mening skall anses föreligga, om vederbörandes fysiska egenskaper äro nedsatta i sådan mån att han är ur stånd att vidare ekonomiskt draga sig fram. En naturlig följd av det sätt, på vilket begreppet invaliditet sålunda bestämts i pensionsförsäkringslagen, har blivit, att försörjningsmöjligheterna på arbetsmarknaden tillmätts stor betydelse vid prövningen huruvida en pensionsökande är invalid. Kommittén har för att belysa detta verkställt en jämförelse mellan å ena sidan den förut nämnda mycket starka ökningen efter 1920 av antalet årligen nybeviljade pensionstillägg och understöd samt å andra sidan arbetslöshetens utveckling under samma tid och funnit sig med stöd av denna jämförelse kunna uttala, att ökningen av de nybeviljade pen-

Invaliditetsförsäkringens anordning enligt kommitténs förslag.

Den nuvarande invaliditetsförsäkringens brister.

sionstilläggen och understöden till huvudsaklig del sammanhänger med läget på arbetsmarknaden.

Ett närmare studium av den invaliditetsprövning, som föregår beviljande av pensionstillägg eller understöd, ger vid handen, att denna är behäftad med väsentliga svagheter. Detta beror säkerligen till stor del på att de dominerande invaliditetsorsakerna äro ålderdomssvagheter och därmed nära sammanhängande sjukdomar samt reumatism. Varken de rena ålderssjukdomarna eller de reumatiska sjukdomarna, då dessa uppträda vid tilltagande ålder, föranleda i regel, att vederbörande vänder sig till läkare för erhållande av vård. Med anledning av sådan sjukdom söka personer läkare ofta först för att erhålla intyg, att deras arbetsförmåga är i så hög grad nedsatt att rätt till pension föreligger. Den undersökande läkaren ställes därvid inför uppgiften att utan föregående kännedom om patienten och i regel efter en enda undersökning fälla ett omdöme om hans arbetsförmåga, ett omdöme, som på grund av ifrågavarande sjukdomars natur i stor utsträckning måste grundas icke på objektiva undersökningsresultat utan på patientens egna uppgifter rörande sitt tillstånd. Det torde, yttrar kommittén, ligga i öppen dag, att resultatet av en sådan prövning icke kan bliva fullt tillfredsställande. Särskilt framhålles i fråga om gifta eller förut gifta kvinnor, vilka aldrig ägnat sig åt förvärsarbete i egentlig bemärkelse utan uteslutande åt hemmets skötsel, att de utfärdade intygens värde ofta är osäkert.

Något avgörande i invaliditetsfrågan skall visserligen icke träffas av läkaren, utan det utfärdade läkarintyget skall endast tjäna pensionsnämnden, som har att fatta beslut i frågan, till viss ledning. Givet är dock, att om läkaren förklarat den sökande för invalid, det mången gång kan vara svårt för pensionsnämnden att gå emot den uppfattning, som kommit till uttryck i läkarintyget, även om nämnden med stöd av sin personliga kännedom om sökandens arbetsförmåga skulle vara av annan mening. Då kommunerna naturligtvis hava stort ekonomiskt intresse av att pensionstillägg i största möjliga utsträckning tillerkännas personer, som icke själva kunna sörja för sin utkomst, detta må bero på bristande arbetsförmåga eller bristande tillgång på arbetstillfällen, kan det för pensionsnämnderna kännas som en lättnad att kunna förklara en sökande för invalid i pensionsförsäkringslagens mening med stöd av ett läkarintyg.

I invaliditetsprövningens bristande effektivitet ser kommittén en för pensionsförsäkringen betänkelig omständighet. Antalet årligen nybeviljade pensionstillägg och understöd har som ovan nämnts sedan 1920 mer än fördubblats. Det allmännas kostnad för pensionstillägg och understöd, vilken ännu till och med budgetåret 1926—1927 understeg den beräknade, har där efter till följd av den starka ansvällningen av de nybeviljade pensionstilläggen och understöden stigit avsevärt över vad som beräknats. Det är därvid att märka, att beviljade pensioner i allmänhet belasta pensionsförsäkringen under många år framåt och att den ekonomiska verkan av en mängd på otillräckliga grunder beviljade pensioner således sträcker sig långt fram i tiden.

Vid undersökning av olika tänkbara utvägar att råda bot för missförhållandena beträffande invaliditetsprövningen har kommittén kommit till det resultat, att det icke torde vara möjligt att genom organisatoriska eller andra förändringar av pensionsförsäkringen inom dennas ram skapa en tillförlitlig invaliditetsprövning. Ställd inför de nu i korthet återgivna fakta, har kommittén för den skull ansett sig böra föreslå, att pensionsförsäkringen befrias från uppgiften att meddela försäkring mot förtidsinvaliditet samt att denna uppgift överföres till en därför mera lämpad gren av socialförsäkringen, nämligen sjukförsäkringen.

Genom att invaliditetsförsäkringen lägges å de erkända sjukkassorna, torde en högst betydande förbättring av invaliditetsprövningen uppnås. Invalidunderstödet anslutes enligt kommitténs förslag till sjukunderstödet som en direkt fortsättning av detta och kommer därmed under samma kontroll som den, vilken av sjukkassorna ägnas det senare. Redan kassornas kännedom om sina medlemmar torde vara en värdefull tillgång vid prövning, om understöd skall utgå. Än mera avseende torde böra fästas därvid, att sjukkassorna genom den fortlöpande kontroll medelst läkare och sjukbesökare, som de vid längre sjukdomsfall pläga utöva, kunna väntas förskaffa sig en ingående kännedom om det särskilda fallet, innan understöd utbetalas. Sjuk-kassornas ekonomiska intresse av sparsamhet med understöd torde ock borga för en noggrann prövning av invaliditetsfrågan.

Genom inskränkningen av pensionsförsäkringen till att utgöra en ren ålderdomsförsäkring bortskäres från pensionsförsäkringen en del därav, som enligt erfarenheten icke fungerat tillfredsställande utan i viss utsträckning gjort tjänst åt andra understödsbehov än dem, för vilka pensionsförsäkringen är avsedd. Härtill kommer att, såsom delvis framgår av det sagda, ett naturligt samband förefinnes mellan invaliditetsförsäkringen och sjukförsäkringen. Mellan sjukförsäkringens och invaliditetsförsäkringens omvårdnad finnes vidare för närvarande en lucka, som lämnar den understödsbehövande blottställd, då nämligen sjukpenning i regel icke utgår för längre tid än två år men arbetsoförmåga på grund av sjukdomen kan bestå längre utan att invaliditet enligt pensionsförsäkringslagen föreligger.

Inskränkningen av pensionsförsäkringen till att utgöra en ren ålderdomsförsäkring medför, att de medel som stå till buds för pensioneringen kunna användas till enbart ålderdomspensionering. I en kombinerad invaliditets- och ålderdomsförsäkring utgör invaliditetsförsäkringen med sina här belysta brister en tyngande del, och därav följer, att om invaliditetsförsäkringen bibelhåles inom pensionsförsäkringen, pensionerna för att hållas inom en rimlig kostnadsram måste sättas avsevärt lägre än som skulle behöva ske i en ren ålderdomsförsäkring.

Enligt kommittéförslaget skall invaliditetsförsäkringen vara anordnad på det sätt, att varje medlem av erkänd sjukkassa under 67 år obligatoriskt skall vara försäkrad till invalidpenning i regel om minst 1 och högst 3 kronor för dag att utgå vid arbetsoförmåga, som kvarstår efter det sjukpenningstiden, enligt förslaget bestämd till två år, gått till ända. Invalid-

penning är sålunda enligt förslaget en direkt fortsättning av sjukpenningen, och den föreslagna försäkringsformen kan betraktas såsom sjukförsäkring med obegränsad sjukhjälpstid intill 67 års ålder.

För såväl sjukpenning som invalidpenning gäller enligt kommitténs förslag, att den grundläggande förutsättningen för rätt därtill skall vara att arbetsförmågan är förlorad eller att medlemmen enligt läkares föreskrift bör fullständigt avhålla sig från arbete. För att understöd i form av sjukpenning eller invalidpenning skall börja utgå, kräves vidare, att verklig sjukdom inlett perioden av arbetsförmåga. Däremot är det icke någon förutsättning, att arbetsförmågan i fortsättningen skall vara förenad med sjukdom, utan svaghetstillstånd efter sjukdomen är därmed jämställt. Under bestämmelserna rymmas bland andra även fall av arbetsförmåga efter olyckshändelse, som medfört kortare tids sängliggande och bestående kroppsskada. Invalidpenning kan sålunda enligt förslaget tillkomma dem, som efter genomgången sjukdom äro invalida på grund av defekt, och vidare dem, som äro invalida på grund av obotlig sjukdom. Kommittén har emellertid icke ansett sig böra begränsa invalidpenningsrätten till dem, som äro varaktigt arbetsförmögna, och därigenom låta dem, som lida av långvarig men övergående sjukdom, efter sjukpenningstidens utgång vara avskurna från rätt att erhålla ett för dag utgående understöd. Enligt kommitténs förslag kan därför invalidpenning tillkomma även dem, som lida av övergående sjukdom eller övergående arbetsförmåga efter sjukdom. I alla de nu nämnda hänseendena äro emellertid enligt förslaget sjukpenning och invalidpenning underkastade samma regler, och den senare understödsformen är väsentligen att betrakta som en förlängning av det i form av sjukpenning utgående understödet.

För invalidpenning skola sjukförsäkrarna enligt förslaget åtnjuta statsbidrag efter samma grund som för sjukpenning eller i regel med 50 öre för varje dag, för vilken kassa utgiver sådant understöd. Statens kostnad härför beräknas till 3 kronor per år och medlem. Återstoden av kostnaden för utgivande av invalidpenning skall enligt förslaget bestridas genom sjukkassemédlemmarnas avgifter. Årsavgiften för sjukpenning och invalidpenning om 1 krona per dag med en karenstid av 3 dagar beräknas under hänsynstagande till statsbidraget bliva, vid inträdesålder under 30 år, kronor 10.80. Med högre understödsbelopp eller högre inträdesålder växer avgiften, men genom att, såsom enligt förslaget blir möjligt, välja längre karenstid än 3 dagar, kan medlem, som så önskar, högst betydligt pressa ned sin avgift under vad eljest skulle gälla.

Avgifterna för den såsom en påbyggnad på sjukförsäkringen anordnade invaliditetsförsäkringen ställa sig sålunda låga i förhållande till den stora förmån, som en sådan försäkring innebär för de försäkrade. Den nya försäkringsformen bör därför enligt kommitténs mening i jämförelse med den nuvarande sjukförsäkringen erbjuda ökad lockelse för dem, som vilja skydda sig mot ohälsa och invaliditet. Reformen synes med hänsyn därtill ägnad att befordra den frivilliga sjukförsäkringsrörelsens utveckling.

Vid utgången av år 1931 utgjorde antalet i registrerade sjukförsäkrade personer c:a 1 020 000, vilket motsvarar bortåt $\frac{1}{4}$ av Sveriges be-

folkning över 15 år. För att möjliggöra ökad anslutning till de erkända sjukkassorna föreslår kommittén, att kravet på god hälsa för rätt till inträde i sådan kassa skall mildras. I kassorna skola sålunda enligt förslaget kunna i särskild avdelning upptagas personer, vilka utan att lida av akut sjukdom lida av recidiverande eller kronisk sjukdom och som hava minst hälften av normal arbetsförmåga i behåll. Genom bidrag av allmänna medel skola sjuk-kassorna hållas skadeslösa för den ökade belastningen genom inträdesfordringarnas uppmjukning i detta avseende. Under en övergångstid av fem år skola därjämte enligt förslaget kassorna mot särskilda bidrag av allmänna medel stå öppna för inträde av personer, vilka överskridit den eljest gällande högsta inträdesåldern, 40—50 år, men icke uppnått 67 års ålder.

Med tanke på dem, som, trots dessa utvidgningar av möjligheterna att vinna inträde i erkänd sjukkassa, på grund av dåligt hälsotillstånd eller lyte icke kunna erhålla medlemskap i sådan kassa, föreslår kommittén en övergångsanordning, enligt vilken de, om de bliva förtidsinvalider och befinnas vara i behov av ekonomisk hjälp, skola äga erhålla särskilt invalidunderstöd, motsvarande pensionstagares pensionstillägg och utgående intill fyllda 67 år. En förutsättning för rätt till sådant invalidunderstöd är enligt förslaget, att vederbörande under de närmaste fem åren efter kommittéförslagets ikraftträdande sökt inträde i erkänd sjukkassa men fått sin inträdesansökning avslagen på grund av ohälsa eller lyte. Från rätt till invalidunderstöd uteslängas emellertid de, vilka blivit invalider till följd av idioti, sinnesslöhet, sinnessjukdom, psykoneuros eller ock ålderdomssvaghet, ensam eller i förening med kronisk sjukdom i cirkulationsorganen. Vad angår undantaget för idioter, sinnesslöa och sinnessjuka anser kommittén, att även om det skulle anses betänkligt att utesluta dessa grupper från en i övrigt vidmakthållen allmän invaliditetsförsäkring, det icke kan möta betänkligheter att i samband med den allmänna invaliditetsförsäkringens slopande hänvisa dem till den särskilda sociala omvårdnad, som redan nu är anordnad för dem. Vad beträffar dem som lida av ålderdomssvaghet, är att märka, att det är denna invaliditetsorsak som föranlett det största antalet felbedömningar vid prövningen av pensionsansökningar, varför en inskränkning av invalidpensioneringen med avseende å dessa fall synts kommittén nödvändig. Att psykoneuros i förevarande avseende jämföras med ålderdomssvaghet och sinnessjukdom, grundas å dess svårbestämbara beskaffenhet, vilken delvis sammanhänger med dess med sinnessjukdomarna besläktade natur.

Om kommitténs förslag genomföres, kommer frågan angående den sjukvårdande verksamhet, som pensionsstyrelsen hittills bedrivit, i helt förändrat läge. Denna verksamhet har grundats å den naturliga tanken, att en försäkring, vilken liksom den nuvarande pensionsförsäkringen delvis utgör försäkring mot invaliditet, bör vara förenad med anordningar åsyftande att förebygga invaliditets inträde. Enligt kommitténs förslag skall ju emellertid den allmänna pensioneringen inskränkas till att utgöra en ren ålderdomspensionering. Vid sådant förhållande blir, om kommitténs förslag genomföres, själva grunden för pensionsstyrelsens sjukvårdande verksamhet undan-

ryckt. Ett följdriktigt genomförande av kommitténs förslag anses av kommittén innebära, att pensionsstyrelsen befrias från uppgiften att driva en sjukvårdande verksamhet. Detta bör likväl enligt kommitténs mening icke föranleda, att verksamheten nedlägges utan att någon motsvarighet därtill upprätthålles. Det ej blott försäkringsekonomiskt utan även med hänsyn till den allmänna hälsovården värdefulla arbete, som pensionsstyrelsen utfört på hithörande område, bör enligt kommitténs mening tvärtom fullföljas och ytterligare utvecklas. Såväl pensionsförsäkringskommittén som statens sjukvårdskommitté, med vilken den förstnämnda kommittén samarbetat i denna fråga, anser emellertid, att ifrågavarande verksamhet bör inordnas under den allmänna sjukvården.

Genom invaliditetsförsäkringens överförande till de erkända sjukkassorna inskränkes pensionsförsäkringen till att utgöra en ren ålderdomsförsäkring. Enligt kommitténs förslag skall därför lagen om allmän pensionsförsäkring avlösas av en lag om allmän ålderdomspensionering, avsedd att träda i kraft den 1 januari 1937. Den nuvarande förordningen om erkända sjukkassor skall vidare enligt förslaget samma dag lämna rum för en lag om erkända sjukkassor, nära anknytande till den nuvarande sjukkasseförordningen men innehållande bestämmelser om den föreslagna nya av sjukkassorna ombesörjda invaliditetsförsäkringen. I en särskild lag inrymmas enligt förslaget erforderliga övergångsbestämmelser.

*Minoritets-
förslag med
bibehållande
av kombinerad
invaliditets-
och ålderdoms-
pensionering.*

En minoritet inom kommittén har i stället i huvudsak förordnat ett av kommittén uppgjort alternativt förslag, enligt vilket den allmänna pensioneringen bibehålles såsom en kombinerad invaliditets- och ålderdomspensionering. Enligt detta alternativ skall lagen om allmän pensionsförsäkring avlösas av en lag om folkpensionering. Till motivering av sin avvikande mening ha de till minoriteten hörande kommittéledamöterna, under hänvisning till den nuvarande anslutningen till de erkända sjukkassorna, uttalat, att med kommitténs förslag en så avsevärd del av landets invånare skulle komma att bli utesluten från rätt till understöd vid förtidsinvaliditet att de icke kunde biträda kommittéförslaget. Dessa ledamöter ha även framhållit, att försäkring i erkänd sjukkassa icke ger rätt till understöd vid ren ålderdomssvaghet som icke är förenad med verklig sjukdom och att kommitténs förslag därför icke innefattar någon hjälp till personer, som på grund av för tidigt åldrande redan före 67 år bliva oförmögna att skaffa sig sin utkomst. Ytterligare ha de såsom skäl för sin ståndpunkt anfört, att det måste vara av stor vikt att låta den år 1931 beslutade reformen av sjukkasseväsendet utveckla sig utan störande inflytelser. I fråga om invaliditetsprövningen dela emellertid dessa ledamöter kommittémajoritetens uppfattning, att denna för närvarande är behäftad med väsentliga svagheter. Enligt deras mening böra därför åtgärder vidtagas för att öka effekten av den prövning av förtidsinvaliditet, som enligt det av dem förordade förslaget alltjämt skall förekomma inom pensionsförsäkringen. Såsom sådana åtgärder nämnas höjning av primärkommunernas andel i kostnaden för pensionstillägg, rätt

för pensionsstyrelsen att såsom villkor för rätt till pension föreskriva sökandens intagande å sjukvårdsanstalt för undersökning av hans hälsotillstånd, skärpning av efterkontrollen över pensionstagare samt införande i läkarutbildningen av undervisningskurser rörande pensionsförsäkringen.

Vad ålderdomspensioneringen beträffar föreslår kommittén en genomgripande reform av dess försäkringstekniska anordning. Den nuvarande pensionsförsäkringen är, såsom ovan nämnts, anordnad efter det från den privata livränteförsäkringen hämtade premiereservsystemet. Detta system, enligt vilket avgifterna samlas i en premiereserv så beskaffad att för varje årsklass av försäkrade de fonderade medlen skola vara tillräckliga för att bekosta pensionerna för årsklassen, är i den privata livränteförsäkringsverksamheten det enda användbara, då där endast genom en sådan fondbildning kan vinnas säkerhet för att försäkringsgivaren verkligen skall vara i stånd att, när pensionsfallet inträffar, utgiva den avtalade pensionen. När det såsom i fråga om pensionsförsäkringen gäller en obligatorisk folkpensionering, är det däremot icke tekniskt nödvändigt att använda det nämnda systemet, ty vid en sådan försäkring låta sig pensioneringens inkomster och utgifter förutberäknas med tillräcklig säkerhet. Den nuvarande försäkringstekniska anordningen av pensionsförsäkringen är därför icke den enda tekniskt möjliga.

Vid övervägandet, huruvida premiereservsystemet bör bibehållas såsom plan för pensionsförsäkringen, har kommittén fäst stor vikt vid att enligt detta system fulla försäkringsförmåner kunna lämnas endast åt dem, som alltifrån sitt inträde i avgiftspliktig ålder tillhört försäkringen, varför hela den generation, som vid försäkringens införande redan befann sig i nämnda ålder, erhåller endast otillräckliga avgiftspensioner. På samma sätt skulle, då kommittén föreslår höjning av pensionsavgifterna, denna höjning, om premiereservsystemet bibehålles, komma att utöva sin fulla verkan endast för de årsklasser, vilka efter höjningens införande uppnå avgiftspliktig ålder och vilka först efter en lång tids förlopp komma att förvärva rätt till pension.

Med premiereservsystemet når alltså en försäkring sin fulla effektivitet först efter det försäkringen varit i funktion en längre tid. För att en enligt systemet anordnad allmän pensionsförsäkring skall ha den åsyftade effekten att i framtiden till väsentlig del bära upp åldringarnas försörjning efter en viss önskad måttstock, erfordras emellertid, att penningvärdet icke i avsevärd mån minskas utan att en pension om ett visst antal kronor vid den tidpunkt, då den utfaller, visar sig äga i det närmaste så stort reellt värde som den vid tiden för avgifternas erläggande bedömes hava. Att döma av hittillsvarande erfarenhet kan emellertid penningvärdet icke väntas hålla sig konstant under en lång period.

Det kan frågas, huruvida icke samma anmärkning bör riktas mot att den privata försäkringsverksamheten godtagit systemet. Härvid bör emellertid uppmärksammas, att det inom denna verksamhet rör sig om affärsmässiga och fullt frivilliga avtal mellan två parter, varvid den ena parten, försäk-

*Ålderdoms-
pensione-
ringens
anordning
enligt
kommitténs
förslag.*

*Överväganden
rörande det
försäkrings-
tekniska
systemet.*

ringsgivaren, har att fullgöra en prestation som i avtalet fixerats i penningar. Den allmänna pensionsförsäkringen åter är en av staten inrättad anordning med obligatorisk anslutning, vilken har att fullgöra en viktig folklig försörjningsuppgift. Måttet för prestationerna bör inom en dylik försäkring rimligtvis i viss mån stå i förhållande till den allmänna levnadsstandarden vid den tid, då prestationerna utgå.

Till detta kommer, att effekten av premiereservsystemet med dess starka fondbildning i väsentlig grad beror av fondens avkastning. Med hänsyn till osäkerheten rörande det framtida ränteläget måste det enligt kommitténs mening väcka betänkligheter att, i så hög grad som enligt premiereservsystemet skulle ske, göra den framtida försörjningen av landets åldringar beroende av fondens ränteavkastning.

Ett pensioneringssystem med stark fondbildning medför vidare olägenheter på det sättet, att det innebär en särskild belastning för den generation som lever vid systemets införande. Denna förpliktas att genom sina avgifter bidra till fondens hopsamlande och har samtidigt att försörja sina åldringar, vilka icke alls eller endast i otillräcklig grad erhålla understöd från försäkringen. Sedan försäkringen hunnit träda i full verksamhet och fonden vuxit till ett betydande belopp, väntas däremot försörjningsbördan för den då levande generationen tack vare fondräntan bli väsentligt lättare än den utan försäkringen skulle ha varit. Huruvida i verkligheten nationalhushållet kommer att erhålla en lättnad motsvarande den beräknade avkastningen av fonden, är dock beroende på huruvida fondräntan i sin helhet kommer att representera ett verkligt tillskott till nationalinkomsten. I den mån så icke blir fallet, blir lättnaden genom fondräntan endast skenbar.

Kommittén har, med hänsyn huvudsakligen till vad nu i korthet anförts och med särskilt beaktande av den osäkerhet som gör sig gällande med avseende å den framtida utvecklingen av penningvärdet och räntefoten, funnit, att allvarliga betänkligheter möta mot ett bibehållande av det nuvarande försäkringstekniska systemet för pensionsförsäkringen. Kommittén föreslår därför ett system med väsentligt mindre fondbildning och på annat sätt beräknade avgiftspensioner.

Genom begränsningen av fondbildningen kommer den nuvarande generationen att av pensionsförsäkringen redan under den närmaste tiden draga betydligt större nytta än nu för åldringarnas försörjning. Detta innebär en lättnad för de nu levande, vilken har synts kommittén angelägen. Den nuvarande generationens bärkraft är i hög grad försvagad genom de kriser och förskjutningar i näringslivet, som världskriget fört med sig. Kommittén, som för att kunna föreslå någorlunda tillfredsställande pensionsförbättringar sett sig nödsakad att föreslå höjda pensionsavgifter, anser, att det knappast skulle vara möjligt att pålägga en sådan börda, om icke avgifterna i avsevärd grad skulle få tagas i anspråk för nu levande åldringars försörjning. Denna väg har synts kommittén vara den enda framkomliga, då man vill vinna det allmänt eftersträfvade målet att förbättra de nuvarande pensionstagarnas förmåner.

Med utgångspunkt från dessa överväganden har kommittén i sitt förslag i fråga om grunderna för avgiftspensionernas beräkning frångått den för nuvarande pensionsförsäkringslag ledande principen, att dessa pensioner skola utgöra individuell valuta för vars och ens erlagda avgifter. Avgiftspension skall enligt förslaget i stället utgå till envar, som erlagt någon avgift enligt den föreslagna lagen om allmän ålderdomspensionering, med dels ett för alla, som erlagt dem påförda avgifter, lika grundbelopp om 100 kronor, dels därutöver ett belopp, utgörande 10 % av de av den pensionsberättigade erlagda avgifterna. Vid beräkning av beloppet av avgiftspensionen skall avgift, som påförts enligt lagen om allmän pensionsförsäkring, anses lika, som om den hade påförts enligt nya lagen.

Anordningen med ett grundbelopp innebär en utjämning av pensionernas storlek vid skilda tidpunkter. Därigenom undvikas de krav på stora avgiftspensioner i en framtid, till vilka premiereservsystemet leder, och å andra sidan tillgodoses önskemålet om förbättrade pensioner redan under den närmaste tiden, genom att pensionsförsäkringens inkomster omedelbart komma att tagas i anspråk för beredande av högre avgiftspensioner än premiereservsystemet under en tid framåt kan giva.

Grundbeloppet innebär en utjämning av pensionerna jämväl i det avseendet, att det minskar skillnaden mellan deras pensioner, vilka erlagt höga avgifter, och deras, vilkas avgifter varit jämförelsevis låga. Grundläggande för kommitténs uppfattning av den allmänna pensionsförsäkringen har varit, att denna är en hela folkets gemensamma välfärdsinrättning, och med en sådan uppfattning framstår det som naturligt, att åt dem, vilka icke kunnat erlagga mer än förhållandevis låga avgifter, utgår pension efter mera gynnsamma beräkningsgrunder än åt andra avgiftsbetalare.

Genom regeln om ett för alla, som erlagt dem påförda pensionsavgifter, lika grundbelopp och om ett växlande belopp, uppgående till 10 % av de erlagda avgifterna, ha kvinnorna, till skillnad från vad som gäller enligt pensionsförsäkringslagen, jämställts med männen i vad beträffar rätt till avgiftspension. Anordningen med ett grundbelopp innebär i själva verket en betydande förbättring för kvinnorna, vilka enligt hittills rådande ordning med dess stränga fasthållande vid principen om avgiftspensionernas bestämmande i direkt förhållande till erlagda avgifter, på grund av sina genomsnittligt sett låga inkomster och därpå grundade låga avgifter, i allmänhet erhålla mycket små avgiftspensioner. Den föreslagna utjämningen mellan mäns och kvinnors avgiftspensioner sammanhänger med den omständigheten, att enligt de senaste beräkningarna skillnaden mellan mäns och kvinnors medellivslängd ej är så stor som tidigare beräkningar utvisat. En ytterligare förbättring av de gifta kvinnornas rätt till avgiftspension innebär kommitténs förslag därigenom, att det innehåller ett stadgande enligt vilket avgiftspliktiga äkta makars avgifter för tid under äktenskapet, under vilken makarna äro mantalsskrivna såsom tillhörande samma hushåll, skola uppdelas mellan makarna så, att de tillgodoräknas båda makarna med hälften åt vardera maken.

Med tanke på dem, som icke erlagt alla dem påförda avgifter, har i förslaget intagits en regel om reduktion av grundbeloppet vid försummad avgiftsbetalning. Om den pensionsberättigade ej erlagt alla honom påförda avgifter, skall sålunda grundbeloppet för honom minskas till den bråkdel, som sammanlagda beloppet av de erlagda avgifterna utgör av det sammanlagda påförda avgiftsbeloppet.

Genom det sätt, på vilket avgiftspensioneringen enligt kommitténs förslag anordnas, vinnes en betydande förbättring av avgiftspensionerna för dem, som under första tiden efter den föreslagna nya lagens införande uppnå pensionsåldern. De personer, som under de första fem åren efter lagändringen komma att fylla 67 år, erhålla sålunda i genomsnitt — om det räknas med att endast 85 % av de påförda avgifterna erläggas — en årlig avgiftspension om kronor 109·70 för män och kronor 95·40 för kvinnor. Till jämförelse må erinras om att såsom förut nämnts medelbeloppet av de under år 1932 beviljade avgiftspensionerna utgjorde för män kronor 29·11 och för kvinnor kronor 10·32. Det bör måhända anmärkas, att här som eljest vid kommitténs beräkningar beträffande det föreslagna pensioneringssystemet detta tänkes träda i kraft ett år tidigare än kommittén vid utarbetandet av sitt förslag förutsatt, men denna avvikelse torde i detta sammanhang kunna lämnas åsido såsom praktiskt sett betydelselös.

För att ytterligare belysa verkningarna av de föreslagna reglerna rörande avgiftspensionerna må här i *tab. 2* meddelas några exempel på pensionsbelopp för person, som antages ha erlagt alla honom påförda avgifter. Det antages vidare, att vederbörande under hela den tid han varit avgiftspliktig varit ogift samt haft i tabellen angivna inkomster.

Tab. 2. Exempel på avgiftspensioner enligt kommitténs förslag,

Födelseår	Rätt till avgiftspension inträder år:	Avgiftspension från fyllda 67 år i kr., då den taxerade inkomsten i åldrarna 18—19 år utgjort 0 kr. och i åldrarna 20—66 år utgjort:			
		0 kr.	2 000 kr.	4 000 kr.	6 000 kr.
1870	1937	107·20	130·60	139·60	147·60
1880	1947	113·20	150·60	179·60	197·60
1890	1957	119·20	170·60	219·60	247·60
1900	1967	124·60	184·00	253·00	291·00
1910	1977	127·60	191·00	276·00	320·00
1920 och följande	1987 och följande	129·40	195·20	289·20	336·20

För jämförelses skull intages här också en tabell med uppgift å avgiftspensioner, som vid fyllda 67 år komma att utgå i de i föregående tabell behandlade fallen därest nuvarande lag utan någon ändring fortsätter att gälla, *tab. 3*.

Tab. 3. Exempel på avgiftspensioner från fyllda 67 år, om nuvarande lag
fortfar att gälla.

Födelseår	Rätt till avgiftspension inträder år:	Avgiftspension från fyllda 67 år i kr., då den taxerade in- komsten i åldrarna 16—19 år utgjort 0 kr. och i åldrarna 20—66 år utgjort:							
		0 kr.		2 000 kr.		4 000 kr.		6 000 kr.	
		Man	Kvinna	Man	Kvinna	Man	Kvinna	Man	Kvinna
1870	1937	15·52	12·42	67·28	53·82	79·28	63·42	91·28	73·02
1880	1947	24·75	19·80	107·25	85·80	130·75	104·60	154·25	123·40
1890	1957	38·70	30·96	167·70	134·16	207·70	166·16	247·70	198·16
1900	1967	51·30	41·04	194·30	155·44	259·80	207·84	325·30	260·24
1910 och följande	1977 och följande	51·30	41·04	194·30	155·44	265·80	212·64	337·30	269·84

Om den kombinerade invaliditets- och ålderdomspensioneringen bibehålles och alltså pensioneringens inkomster skola förslå också till att giva pension vid förtidsinvaliditet, minskas naturligtvis möjligheterna att genomföra förbättringar av pensionsförmånerna. I det av en minoritet inom kommittén förordade förslag, enligt vilket invaliditetspensioneringen fortfarande skall vara sammankopplad med ålderdomspensioneringen, har därför grundbeloppet måst sättas till blott 70 kronor. Fastän pensionsförmånerna sålunda enligt detta alternativ äro avsevärt lägre än enligt alternativet med ren ålderdomspensionering, ställer minoritetens alternativ såsom nedan skall visas avsevärt större krav på bidrag av allmänna medel till pensioneringen.

Av kostnadsskäl har kommittén sett sig nödsakad att bibehålla pensionsåldern vid den nuvarande, 67 år. En sänkning av pensionsåldern med endast två år skulle nämligen, om i övrigt kommittéförslaget genomföres, medföra en kostnadsökning för det allmänna, som under det första året efter lagändringen skulle uppgå till närmare 20 milj. kronor och sedermera tämligen raskt stiga till över 40 milj. kronor. Sänkes pensionsåldern med sju år eller således till 60 år, bliva motsvarande siffror för kostnadsökningen drygt 60 och 160 milj. kronor.

Pensions-
åldern.

De jämförelsevis höga avgiftspensioner, som enligt kommittéförslaget skola utgå, kunna enligt kommitténs mening icke finansieras utan förhöjning av pensionsavgifterna. Kommittén föreslår därför, att pensionsavgifterna skola utgå med 1 % av de avgiftspliktigas till statlig inkomst- och förmögenhetsskatt taxerade belopp, dock lägst 6 kronor och högst 50 kronor. För att lätta avgiftsbördan för de unga och deras föräldrar har emellertid kommittén föreslagit, att avgiftsplikt icke skall inträda förrän från och med det år, då vederbörande fyller 18 år. Enligt minoritetsförslaget börjar avgiftsplikten såsom nu redan med det år, då den avgiftspliktige fyller 16 år, därvid emellertid minsta avgift för de båda yngsta årsklasserna satts till 3 kronor.

Pensions-
avgifterna.

Det i pensionsförsäkringslagen medgivna undantaget från avgiftsplikt för vissa tjänsteinnehavare och deras hustrur har kommittén icke ansett sig kunna bibehålla. Kommitténs förslag till pensioneringens anordnande innebär, såsom av det föregående torde framgå, införandet i pensionsförsäkringen av en långt gående solidaritet skilda samhällsklasser emellan, i det att i ekonomiskt avseende bättre situerade personer få i väsentlig mån bidra till bekostandet av avgiftspensionerna för de mindre inkomsttagarna utan att därvid fästes avseende vid den avgiftspliktiges individuella behov att trygga sin ålderdom genom pension. Det låter sig vid sådant förhållande enligt kommitténs mening icke principiellt försvara att låta dessa grupper av tjänsteinnehavare och deras hustrur slippa att deltaga i bestridandet av kostnaderna för den hela folket omfattande välfärdsanordning, som en allmän ålderdomspensionering enligt förslaget skulle utgöra. Om de erhöles befrielse från avgiftsplikt, skulle de komma att i jämförelse med andra personer i samma inkomstläge intaga en gynnad ställning, som enligt kommitténs uppfattning icke torde kunna tillräckligt motiveras. Det synes också vara viktigt, att den betydande förbättring av de gifta kvinnornas pensionering, som förslaget innebär, kommer även hustrurna till de tjänsteställda till godo, eftersom änkepensionerna i regel torde vara ganska knappa.

Den ekonomiska betydelsen av pensionsavgifterna framgår därunder, att det enligt förslaget årligen påförda avgiftsbeloppet beräknas år 1940 uppgå till omkring 50 milj. kronor.

Beträffande uppbörden av pensionsavgifterna föreslår kommittén, att den i sin helhet skall ombesörjas i samband med kronouppbörden. Den befattning, kommunerna nu ha med uppbörd av de i pensionsavgifterna ingående grundavgifterna, skall sålunda upphöra och därmed även kommunernas ansvar för grundavgifternas rätta erläggande. Kommittén tänker sig, att betalning av pensionsavgift, som uppgår till minst 10 kronor, skall få uppdelas på två uppbördstillfällen.

Fonden.

Pensionsavgifterna skola enligt förslaget ingå till en fond, benämnd ålderdomspensioneringsfonden och motsvarande den i den nuvarande pensionsförsäkringsfonden ingående allmänna fonden. Från denna fond skola avgiftspensionerna i första hand bekostas. Ehuru anordningen med ett grundbelopp gör, att avgiftspensionerna enligt förslaget komma att under de första decennierna vara betydligt högre än de skulle blivit enligt pensionsförsäkringslagens försäkringstekniska system, skulle likväl fonden, om ingen särskild anordning för dess begränsning vidtoges, växa hastigare och till större belopp än kommittén från sina utgångspunkter funnit önskvärt. Kommittén föreslår därför, att Konung och riksdag skola uppgöra en plan för fondens användning, tillväxt och slutliga belopp enligt vilken fondökningen begränsas. Kommittén tänker sig, att planen skall reglera fondtillväxten på sådant sätt att fonden icke något år ökas med mera än 20 milj. kronor och att fondens slutliga belopp blir 1 000 milj. kronor. Till detta belopp beräknas fonden nå omkring år 1960. Genom denna begränsning av fondökningen uppkommer under de första årtiondena efter den nya ordningens införande enligt beräk-

ningarna årligen ett överskott, vilket såsom nedan skall närmare omtalas, enligt kommitténs förslag skall användas såsom bidrag till kostnaderna för pensionstilläggen. Längre fram komma i stället pensionsavgifterna och fondavkastningen enligt det föreslagna systemet att icke vara tillräckliga för att bestrida avgiftspensionerna. Enligt kommitténs mening skall då staten ha att tillskjuta de felande beloppen.

I fråga om pensionstilläggen innehåller kommitténs förslag flera viktiga nyheter. För rätt till pensionstillägg skall enligt kommitténs förslag icke såsom enligt pensionsförsäkringslagen fordras, att den pensionsberättigade är invalid, utan pensionstillägg skall tillkomma varje pensionsberättigad under förutsättning att hans inkomst icke överstiger visst mått. Anledningen härtill är, dels att invaliditetsprövningen icke minst i de höga ålderna visat sig förenad med stora svårigheter, och dels det därmed sammanhängande förhållandet att ett bibehållande av invaliditetsförutsättningen medför relativt liten besparing.

Pensions-
tilläggen.

Kommittén föreslår vidare, att pensionstilläggen skola utgå med olika belopp å skilda orter, alltefter dessas olika dyrhet. Det torde vara praktiskt omöjligt att finansiera pensioner utgående efter en för hela riket lika grund, vilka skulle vara tillräckliga för att åt pensionstagare å dyrorterna trygga en nödortftig bärgning. Om pensioneringen skall kunna fylla sin uppgift, torde det därför vara nödvändigt, att avgiftspensionerna i fall av behov kompletteras med pensionstillägg, som avpassats efter levnadskostnadernas olika höjd inom skilda delar av landet. Den nuvarande pensionsförsäkringen, inom vilken samma grunder tillämpas å dyrorter som å billig ort, är å de förra ineffektiv från försörjningssynpunkt, och införandet av en dyrortsgradering har därför varit ett ofta framställt önskemål. Att därigenom pensionstagare komma att erhålla större pensionstillägg å dyrorter än annorstädes, har synts kommittén rimligt med hänsyn därtill, att från dessa orter komma förhållandevis stora delar av de skattemedel med vilka pensionstilläggen bestridas. Såsom avgiftspensioneringen enligt kommitténs förslag är anordnad, komma dessa orter också att i genomsnitt per invånare lämnas större bidrag till grundbeloppet än andra orter.

Enligt kommittéförslaget skall riket för bestämmande av pensionstilläggens storlek vara indelat i tre ortsgrupper. Vid en inom kommittén försöksvis gjord indelning har så gott som hela landsbygden i södra och mellersta Sverige samt i Norrlands kustland ävensom de flesta småstäderna hänförs till den billigaste ortsgruppen, de medelstora städerna och stora delar av den norrländska landsbygden till andra ortsgruppen samt städerna Stockholm och Göteborg med deras närmaste omnejd samt vissa kommuner i Norrland till den dyraste ortsgruppen.

Ortsindelningen har avseende såväl å pensionstilläggens höjd som å inkomstgränsen, d. v. s. det inkomstbelopp vars uppnående utesluter från rätt till pensionstillägg. För den lägsta och ojämförligt mest omfattande ortsgruppen skall enligt förslaget högsta pensionstillägg vara 200 kronor och inkomstgränsen 500 kronor. Den nuvarande skillnaden mellan män och kvinnor

har beträffande pensionstilläggen liksom i fråga om avgiftspensionerna borttagits. För de båda andra ortsgrupperna höjes pensionstilläggets maximibelopp med 50 kronor för vardera till resp. 250 och 300 kronor, medan inkomstgränsen för dessa båda ortsgrupper är resp. 600 och 700 kronor. Eftersom avgiftspension för dem, som erlagt de påförda pensionsavgifterna, enligt förslaget skall vara 100 kronor jämte 10 % av de erlagda avgifterna, skall sålunda enligt förslaget till pensionstagare utan inkomst, som erlagt alla honom påförda avgifter, i den lägsta ortsgruppen utgå en sammanlagd pension av mer än 300 kronor. Trots sänkningen av pensionstilläggets maximibelopp innebär följaktligen förslaget för dessa pensionstagare en avsevärd förbättring. Under samma antagande beträffande avgiftspensionen, nämligen att den uppgår till något över 100 kronor, blir hela pensionen för en pensionstagare utan inkomst i de dyrare ortsgrupperna något över resp. 350 och 400 kronor.

Trots den ökning av pensionsförmånerna, som förslaget innebär, äro dessa icke stora. Enligt kommittén synes det dock kunna antagas, att en höjning av pensionerna till omkring 300 kronor om året skall å annan ort än dyrort vara tillräcklig för att göra fattigvård överflödig i det övervägande flertalet av de fall, i vilka för närvarande pension måste utfyllas med sådant understöd. För dyrorterna torde de föreslagna pensionerna med större fog kunna befaras vara otillräckliga, då höjningen av pensionstilläggen å dyrorter icke uppväger merkostnaden för uppehållet å dessa orter. Kostnaderna för ökning av pensionstilläggen äro emellertid synnerligen betydande. Eventuell ytterligare höjning av pensionerna måste därför enligt kommitténs mening överlåtas åt kommunerna att företaga om de finna för gott, och kommittén utgår således från att fattigvårdssamhälles nuvarande vid vissa förutsättningar bundna rätt att genom kommunala pensionstillskott utöka pensionerna bibehålles.

Avdrag för
inkomst.

Liksom enligt pensionsförsäkringslagen skall enligt kommitténs förslag rätten till pensionstillägg, såsom redan nämnts, vara beroende av inkomstprövning. Bestämmandet av pensionstillägget i det särskilda fallet skall nämligen enligt förslaget liksom enligt pensionsförsäkringslagen ske på det sätt, att från ett i lagen angivet högsta möjliga pensionstillägg efter vissa regler göres avdrag för den pensionsberättigades inkomst. Genom dessa regler om avdrag för inkomst förbehållas pensionstilläggen åt dem, som äro i behov av pensionstillägg. Mot behovsprincipens tillämpning inom pensioneringen anmärkes emellertid, att därigenom den som sparar för ålderns dagar missgynnas, i det att han just på grund av sitt sparande erhåller sämre pensionsförmåner än han annars skulle åtnjuta. Denna anmärkning riktar sig mot en väsentlig punkt i pensioneringens anordnande. För att kostnaderna för pensioneringen icke må springa alltför mycket i höjden, är det nödvändigt att inskränka pensionstilläggen till de fall där behov av sådan förhöjning föreligger, men genom denna åtgärd erhålla de, som sört för sin ålderdom, mindre pensionsförmåner än andra.

Vid bedömande av behovsprincipens nackdelar bör emellertid, enligt vad kommittén framhåller, dess inflytande på sparsamheten icke överskattas.

Det förhåller sig säkerligen icke så, att personer i större utsträckning avhålla sig från att spara i beräkning att därigenom erhålla högre pensions-tillägg. Enligt en undersökning, som verkstälts för kommitténs räkning, har icke kunnat konstateras någon ofördelaktig inverkan på sparsamhetens utveckling av den allmänna pensionsförsäkringens införande. Kommittén framhåller dock, att om en hela folket omfattande pensioneringslag utformas på sådant sätt, att det framstår såsom för individen likgiltigt, huruvida han sparar eller icke, detta ej kan undgå att i längden färga det allmänna föreställningssättet rörande nyttan av att spara och därmed påverka sparvanorna hos befolkningen. Hänsyn härtill liksom även till skäligheten av att den som sparar icke undanhålles förmåner som givas åt andra gör det enligt kommitténs förmenande önskvärt, att behovsprincipen genomföres med varsamhet.

Med hänsyn till det anförda föreslår kommittén, att av pensionsberättigads inkomst icke som nu 50 kronor utan 100 kronor skola helt undantagas från inkomststoppskattningen och således vara avdragsfri inkomst. Av den återstående inkomsten skall enligt kommittéförslaget allenast hälften föranleda avdrag från högsta möjliga pensionstillägget, medan enligt pensionsförsäkringslagen å högsta pensionstillägget skall avdragas $\frac{6}{10}$ av inkomst som överstiger det avdragsfria beloppet.

Kommittén har icke ansett sig kunna stanna vid att på detta sätt höja det avdragsfria beloppet och sänka den kvotdel av inkomsten, som skall föranleda minskning av pensionstillägg. För vissa slag av inkomst föreslår kommittén ytterligare lättnad i avdragsreglerna. Dessa privilegierade inkomstarter äro pensioner eller undersöd, som utgå på grund av 1) gåva eller testamente; 2) förutvarande arbetsanställning; eller 3) försäkring, som icke är i lag föreskriven. Enligt förslaget skall pensionsberättigad äga från inkomstberäkningen undantaga inkomst av dessa slag upp till ett sammanlagt belopp av 300 kronor i den lägsta ortsgruppen, 350 kronor i den andra ortsgruppen och 400 kronor i den dyraste ortsgruppen. Genom privilegierandet av dessa tre inkomstgrupper komma enligt kommitténs förhoppning de starkast framträdande olägenheterna av pensionstilläggens beroende av pensions-tagarens inkomst att väsentligen bli undanröjda.

Privilegierade
inkomstslag.

Den första av de privilegierade inkomstarterna omfattar pensioner eller understöd, som utgå på grund av gåva eller testamente. Dylika pensioner eller understöd betraktas enligt pensionsförsäkringslagen som inkomst, förutsatt att de äro varaktiga. Denna ståndpunkt har emellertid givit upphov till åtskillig misstämning. Det har anmärkts, att givaren icke önskat att genom sin handling minska det allmännas utgifter för pensionstillägg utan allenast att bispringa mottagaren av pensionen eller understödet. Anmärkningen torde framför allt ha avseende på sådana fall, i vilka en pension eller ett understöd av blygsam storlek leder till förlust eller minskning av pensionstillägg. Däremot torde det enligt kommitténs mening näppeligen anses obilligt eller olämpligt, att en hög pension som utgår på grund av gåva eller testamente medför att pensionstillägg ej utgives. Den av kom-

mittén föreslagna regeln är därför enligt kommitténs uppfattning ägnad att bryta udden av den kritik, som framställts mot den gällande pensionsförsäkringslagens ståndpunkt i förevarande hänseende.

Med särskild styrka har den kritik, som riktats mot de för närvarande stadgade reglerna om avdrag för inkomst, vänt sig mot att pensioner eller understöd, som utgå på grund av förutvarande arbetsanställning, s. k. arbetsgivarpensioner, tagas i betraktande som inkomst, då det gäller att bestämma pensionstillägg. Det anmärkes, att ett sådant förfaringssätt är oskäligt, då det låter arbetsgivarnas bidrag till uttjänta arbetares försörjning i större eller mindre grad tjäna till att minska det allmännas utgifter för pensions-tillägg, samt att det är ägnat att motverka strävandena att anordna pensionering av arbetare genom arbetsgivares försorg eller genom samarbete mellan arbetsgivare och arbetare. Genom kommitténs förslag komma emellertid arbetsgivarpensioner, i vad de understiga 300 à 400 kronor att helt lämnas ur räkningen, då det gäller att bestämma pensionstillägg. Denna regel gäller pension eller understöd på grund av egen eller anhörigs förutvarande arbetsanställning och omfattar således även pension till anställdas efterlevande.

I fråga om pension, som utgår på grund av försäkring, innehåller redan pensionsförsäkringslagen en undantagsregel, i det att pension, som utgår på grund av frivilliga avgifter enligt nämnda lag, intill ett belopp av 300 kronor skall undantagas från inkomstuppskattningen. Ett dylikt undantag har kommittén bibehållit i sitt förslag. Rättvisan har synts kommittén bjuda, att då arbetsgivarpensioner intill visst belopp göras avdragsfria, tillfälle lämnas även andra än anställda att skaffa sig pension, som icke medför försämrad rätt till pensionstillägg. Undantagsregeln utvidgas emellertid av kommittén till att omfatta pension på grund av frivillig försäkring över huvud och gäller således enligt förslaget icke endast försäkring genom frivilliga avgifter enligt lagen om allmän ålderdomspensionering. Särskilt må nämnas, att till pension på grund av frivillig försäkring räknas även sjuk-kasseunderstöd. Vidare påkallar jämförelsen med arbetsgivarpensionerna, att även för nu förevarande fall det avdragsfria beloppet sättes till resp. 300, 350 och 400 kronor.

Det är höjningen av det allmänna avdragsfria beloppet till 100 kronor och avdragsregelns ändring, så att blott hälften av överskjutande inkomst skall föranleda avdrag å pensionstillägget, som orsakat att inkomstgränsen enligt kommitténs förslag, som nämnt, är resp. 500, 600 och 700 kronor. Emedan enligt det senast anförda vissa slag av inkomst skola intill visst sammanlagt belopp lämnas ur räkningen vid inkomstens uppskattning, kan emellertid för en pensionsberättigad inkomstgränsen faktiskt komma att ligga betydligt högre, nämligen vid resp. 800, 950 och 1 100 kronor. För att icke inkomstgränsens höga läge skall medföra att pensionstillägg kommer att utgå även till personer som äga en efter ortens förhållanden god ekonomi, har kommittén sett sig föranlåten att upptaga en bestämmelse om att avkastningen av kapital eller fastighet, vilkas sammanlagda värde överstiger 5 000

kronor, skall beräknas med visst progressivt tillägg. I kommitténs förslag har sålunda intagits en bestämmelse, att vid uppskattningen av fastighets eller kapitals avkastning denna skall höjas med 2 % av det belopp, varmed sammanlagda behållna värdet av fastighet eller kapital må överstiga 5 000 kronor, och med ytterligare 3 % av det belopp, varmed samma värde må överstiga 10 000 kronor.

I sammanhang med behandlingen av de regler, efter vilka inkomst skall föranleda avdrag å pensionstillägg, må här nämnas, att kommittéförslaget bibehåller den nuvarande regeln att pension på grund av obligatoriska avgifter och pensionstillägg icke skola anses som inkomst vid bestämmande av pensionstillägg.

Till pensionstilläggen skall enligt den av kommittén förordade planen för ålderdomspensioneringsfondens användning såsom förut nämnts under de första årtiondena efter den nya ordningens genomförande utgå bidrag från fonden. Den därefter återstående kostnaden för pensionstilläggen skall enligt kommittéförslaget täckas av staten och av primärkommunerna. Landstingens nuvarande skyldighet att bidraga till pensionstilläggen skall enligt förslaget bortfalla. För pensionstillägg åt dem, som redan vid den nya ordningens ikraftträdande fått pensionstillägg för sig fastställt, skall landstingens kostnadsandel övertagas av staten, för nytillkommande pensionstillägg av kommunerna. Kommunerna komma därigenom att i framtiden bekosta $\frac{1}{4}$ av varje pensionstillägg, medan kommunernas kostnadsandel nu är $\frac{1}{4}$ blott för kommuner, vilka icke deltaga i landsting, och för övriga kommuner är $\frac{1}{8}$.

Pensions-
tilläggens be-
kostande av
fonden, staten
och kommu-
nerna.

Till motivering av sitt förslag i denna del anför kommittén, att den på kommunerna i regel belöpande kostnadsandelen om $\frac{1}{8}$ i allmänhet torde vara för liten, för att hänsyn till kommunens ekonomi skulle kunna utgöra ett motiv för pensionsnämnderna att vid pensionsansökningarnas behandling strängt upprätthålla de fordringar, som i lagen uppställas för att rätt till pensionstillägg skall vara för handen. Det bidrag om $\frac{7}{8}$, som stat och landsting enligt pensionsförsäkringslagen skola lämna, är åter enligt kommittén i förhållande till kommunbidraget så stort, att det väl kan befaras påverka pensionsnämndernas bedömande i motsatt riktning. Enligt kommitténs mening är det emellertid av mycket stor vikt, att reglerna om bekostande av pensionstillägg göras sådana, att pensionsnämnderna icke komma under inflytande av speciella ekonomiska intressen. Till belysning av den ekonomiska betydelsen av en noggrann prövning av pensionsansökningarna nämner kommittén, att om varje pensionsnämnd i riket under nu rådande förhållanden av misstag beviljade pensionstillägg åt en person årligen, detta skulle medföra en årlig kostnadsökning för pensionsförsäkringen, som kan beräknas så småningom stiga till några miljoner kronor. Vikten av att ansökningarna om pensionstillägg göras till föremål för omsorgsfull prövning kvarstår, även om, såsom kommittén föreslår, pensioneringen befrias från invaliditetsprövning, ty pensionsnämnderna ha i allt fall att uppskatta sökandens årsinkomst, och frågan om bifall eller avslag å en ansökan om pen-

sionstillägg kommer därför att bero av en ofta vansklighetsprövning. Det är för att undanröja den nu i viss mån förefintliga motsättningen mellan pensionsförsäkringens och kommunernas intresse med avseende å prövningen av pensionsansökningar, som kommittén föreslår att landstings bidragsskyldighet upphäves och kommunerna i framtiden övertaga den däremot svarande andelen av kostnaden.

Övergångsbestämmelser.

Ålderdomspension enligt de nya reglerna skall tillkomma envar, som erlagt någon avgift enligt den nya lagen. De, som redan fått pension enligt pensionsförsäkringslagen för sig fastställd, skola emellertid utan hinder av att denna lag upphör att gälla, äga alltjämt behålla sin pension, och likaså skola de, som erlagt avgift enligt gamla lagen men icke enligt den nya, äga erhålla pension enligt gamla lagens regler på grund av sina erlagda avgifter. För att dessa pensionstagare enligt äldre rätt skola få del av de av kommittén föreslagna pensionsförbättringarna, föreslår kommittén emellertid, att pensionstilläggen skola höjas för dessa pensionstagare. Enligt förslaget skola sålunda dessa pensionstagare äga rätt till pensionstillägg i huvudsak enligt den nya lagens regler men med 50 kronors förhöjning av högsta pensionstillägget. Därigenom komma dessa pensionstagare i åtnjutande av de i förslaget innefattade förbättringarna med avseende å avdragsfria inkomstens höjning till 100 kronor och vissa inkomstarters privilegierande ävensom införandet av dyrortsgradering. Högsta pensionstillägg är vidare för dessa pensionstagare resp. 250, 300 och 350 kronor. Inkomstgränsen är för dem resp. 517, 600 och 683 kronor, vilket innebär att även pensionstagare, som enligt hittills gällande regler på grund av sin inkomst varit uteslutna från pensionstillägg, kunna komma i åtnjutande av sådant. För dem, som redan vid den nya ordningens införande åtnjuta pensionsstillägg, sker i regel höjning av pensionstillägget till överensstämmelse med de nu angivna reglerna automatiskt utan ansökan.

Understöd.

Emedan enligt kommittéförslaget pensionsförsäkringen inskränkes till en ålderdomspensionering, har i förslaget icke upptagits någon motsvarighet till de mot pensionstilläggen svarande understöd, som enligt pensionsförsäkringslagen kunna utgå till personer för vilka inga pensionsavgifter erlagts. De, som vid den nya ordningens införande redan fått understöd för sig fastställt eller ansökt därom, skola dock alltjämt äga åtnjuta sådant, och understöden skola utgå med förhöjning motsvarande förhöjningen av pensionstilläggen. Likaså skall den, som efter uppnådd pensionsålder återfått sina avgifter emedan hans avgiftspension ej skulle uppgå till det lägsta enligt pensionsförsäkringslagen utgående beloppet, kunna erhålla understöd, vilket utmätas efter de nya fördelaktigare reglerna.

Frågan om barnstillägg.

Kommittén har icke till behandling upptagit frågan, huru de nuvarande barnstilläggen böra anordnas, utan uppskjutit denna fråga till särskild utredning.

Till sist må här meddelas två tabeller med uppgift å det allmännas bidrag till pensioneringen enligt kommitténs förslag. Tabellerna upptaga också motsvarande uppgifter enligt det av en minoritet inom kommittén förordade förslag, som bibehåller en kombinerad invaliditets- och ålderdomspensionering. Som beräkningarna måst utföras under förutsättning att den nya ordningen tillämpas från och med ingången av år 1936, börja tabellerna med detta år. I *tab. 4* visas det allmännas kostnader med fördelning på kostnader för avgiftspensioner och kostnader för pensionstillägg. Såsom framgår av tabellen, är kostnaden för avgiftspensioneringen under de första årtiondena negativ, vilket innebär att staten under dessa år från fonden erhåller ett bidrag till täckande av sina kostnader för pensionstillägg.

Det allmännas totalkostnad för ålderdomspensioneringen och invaliditetsförsäkringen.

Tab. 4. Det allmännas bidrag till pensioneringen.

Milj. kr.

År	Vid enbart ålderdomspensionering			Vid invaliditets- och ålderdomspensionering		
	Avgiftspensioner	Pensions-tillägg	Summa	Avgiftspensioner	Pensions-tillägg	Summa
1936.....	— 38	114	76	— 37	114	77
1940.....	— 29	105	76	— 26	120	94
1950.....	— 11	98	87	— 8	129	121
1960.....	4	102	106	10	140	150
1970.....	28	115	143	34	157	191
1980.....	52	131	183	54	170	224
1990.....	59	133	192	57	169	226

Av *tab. 5* framgår, huru det allmännas kostnader fördela sig mellan staten och kommunerna.

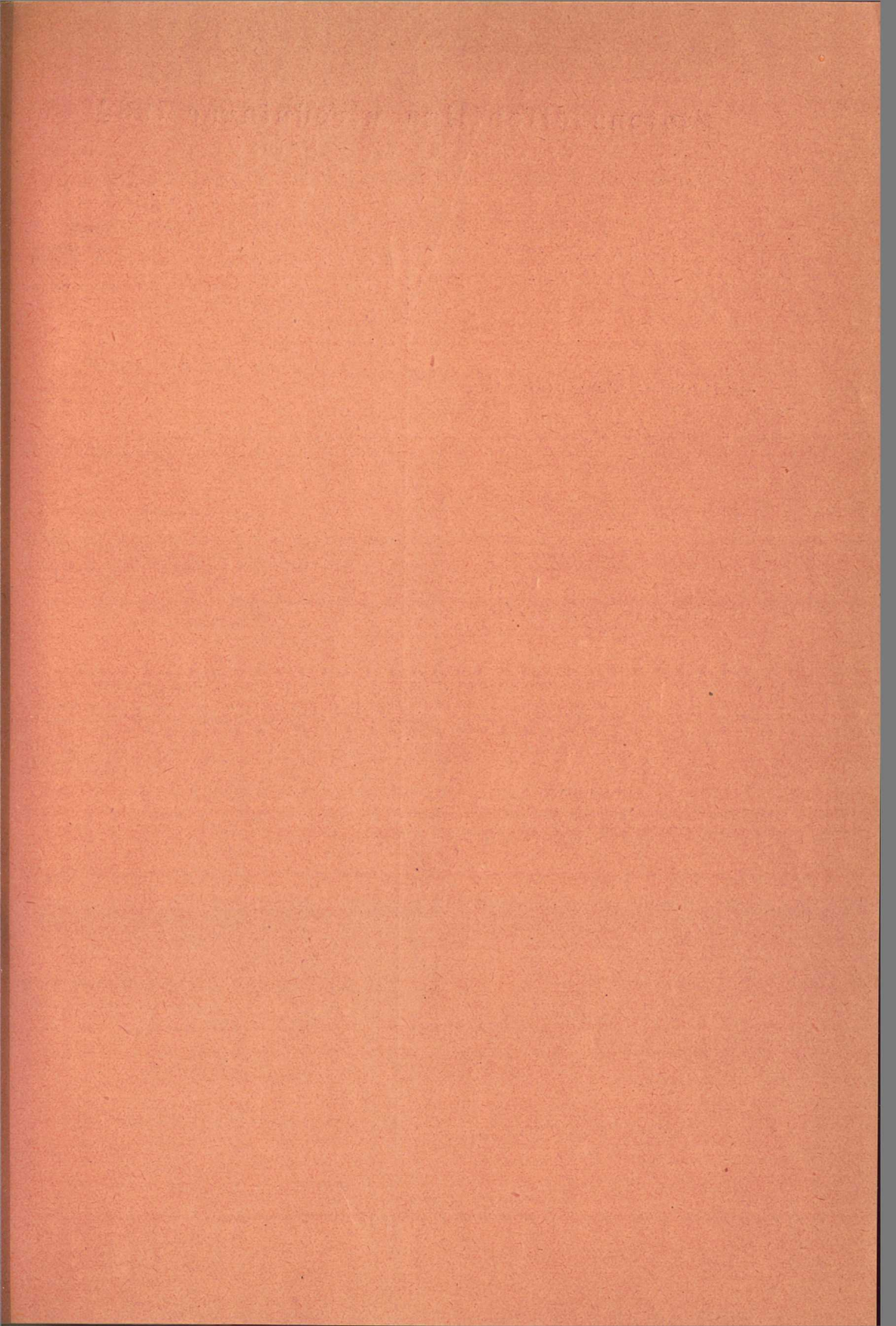
Tab. 5. Fördelning mellan staten och kommunerna av det allmännas bidrag till pensioneringen.

Milj. kr.

År	Vid enbart ålderdomspensionering			Vid invaliditets- och ålderdomspensionering		
	Staten	Kommunerna	Summa	Staten	Kommunerna	Summa
1936.....	60	16	76	61	16	77
1940.....	59	17	76	74	20	94
1950.....	66	21	87	93	28	121
1960.....	81	25	106	116	34	150
1970.....	114	29	143	152	39	191
1980.....	150	33	183	182	42	224
1990.....	159	33	192	184	42	226

Vid jämförelse mellan det allmännas kostnader för den allmänna pensioneringen enligt de båda alternativ, som redovisas i *tab. 4* och *5*, bör ihågkommas, att pensionsförsäkringens inskränkning till att utgöra en ren ålderdomspensionering enligt kommitténs förslag förutsätter att invaliditetsför-

säkringen övertages av de erkända sjukkassorna. Det beräknas, att om dessa kassor skulle i sig upptaga alla svenska medborgare i åldern 15—67 år — något som icke gärna kan inträffa eftersom sjukförsäkringen är frivillig — skulle detta medföra en ökad årlig kostnad för statsbidrag till kassorna för invalidpenning om cirka 12 milj. kronor. Vid bedömande av denna siffra bör uppmärksammas, att sjukkasseunderstöd icke utan vidare är jämförligt med pension i en allmän invaliditets- och ålderdomspensionering, bland annat därför att det ju utgår utan ekonomisk behovsprövning.

Statens offentliga utredningar 1934

Systematisk förteckning

(Siffrorna inom klammer beteckna utredningarnas nummer i den kronologiska förteckningen.)

Allmän lagstiftning. Rättsskipning. Fängvård.

Utlåtande över utredningen ang. tredje mans rätt till neutralitet i arbetskonflikter m. m. [10]
Betänkande med förslag till lag ang. vissa ekonomiska stridsåtgärder m. m. [16]

Statsförfattning. Allmän statsförvaltning.

Betänkande med förslag till bestämmelser ang. upphandling av lantbruksprodukter m. m. för statens och kommunala inrättnings behov. [15]

Kommunalförvaltning.

Statens och kommunernas finansväsen.

Politi.

Socialpolitik.

Arbetslöshetsutredningens betänkande. 2. Bilagor, band 2. Finanspolitikens ekonomiska verkningar. [1]
Arbetslöshetsutredningens betänkande. 2. Bilagor, band 3. Löneutvecklingen och arbetslösheten. [2]
Utredning ang. åtgärder för bekämpande av ungdomsarbetslösheten. [11]
Arbetslöshetsutredningens betänkande. 2. Bilagor, band 4. Penningpolitik, offentliga arbeten, subventioner och tullar som medel mot arbetslöshet. [12]
Undersökningar ang. det sociala hjälpklientelet. [14]

Hälsa- och sjukvård.

Medicinalstyrelsens förslag till nya författningsbestämmelser ang. statsbidrag till avlöning åt distriktsköterskor m. m. [9]

Allmänt näringsväsen.

Fast egendom. Jordbruk med binäringar.

Betänkande med utredning och förslag rörande organisationen av försöksverksamheten på växt- och trädgårdsodlingens område. [4]
Utredning med förslag om åtgärder för åstadkommande av billiga egnahemsbyggnader. [6]

Vattenväsen. Skogsbruk. Bergsbruk.

Industri.

Statliga cement- och betongbestämmelser av år 1934. [17]

Handel och sjöfart.

Betänkande med förslag ang. frågan om lämpliga åtgärder till skydd för sjömän vid besök i utländska hamnar. [5]
Betänkande med förslag till sjöarbetstidslag. [8]

Kommunikationsväsen.

Bank-, kredit- och penningväsen.

Betänkande i fråga om inrättande av ett institut för medellång och långfristig kreditgivning åt företag inom näringslivet. [7]
Stadshypoteksakkunnigas betänkande med förslag till förordningar ang. konungariket Sveriges stadshypotekskassa samt ang. grunderna för stadshypoteksföreningars bildande och verksamhet m. m. [13]

Försäkringsväsen.

1928 års pensionsförsäkringskommitté. Betänkande med förslag rörande revision av den allmänna pensionsförsäkringen. [18]
Pensionsförsäkringsreformen. Kortfattad framställning av 1928 års pensionsförsäkringskommittés förslag rörande revision av den allmänna pensionsförsäkringen. [19]

Kyrkovaesen. Undervisningsvaesen. Andlig odling i övrigt.

1933 års teaterutrednings betänkande. Del 1. De fasta statsunderstödda teatrarna. [3]

Försvarsvaesen.

Utrikes ärenden. Internationell rätt.